

Motion till riksdagen 2020/21:3768

av **Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2020/21:42 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2020/21:42.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av vapenlagstiftningen i syfte att göra en tydligare skillnad mellan legala och illegala vapen och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Vänsterpartiet vill med all kraft bekämpa den illegala hanteringen av vapen och den grova brottslighet där dessa vapen används. Dock måste eventuella lagförslag utformas så att de inte i onödan försvårar användningen av legala vapen för jägare och sport-skyttar. Det är inte de legala vapnen som används i kriminella kretsar. Enligt en rapport tyder ursprunget och åldern på många av de vapen som används vid skjutningar i polisregion Stockholm på att många av dessa vapen är insmugglade under tidigare decennier. Många av de vapen som används i skjutningar och i de kriminella miljöerna har sitt ursprung på västra Balkan och är i genomsnitt ca 35 år gamla.¹

Regeringens utredare i ett annat ärende (Ds 2020:23) skriver att det enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) skett en strukturförändring inom det dödliga skjutvapenvåldet. Användningen av legala vapen och tvåhandsvapen, som älgstudsare och hagelgevär, har minskat. I stället har brott där illegala vapen och enhandsvapen använts blivit vanligare. Bedömningen är enligt Brå att tillgången till illegala vapen även generellt sett har ökat i Sverige de senaste 20 åren. Exempelvis anses tillgången på enhandsvapen tillverkade på Balkan och i Tjeckien ha blivit större efter inbördeskrigen på Balkan och östblockets fall (Brå-rapport 2015:24 s. 49 och 52).

¹ Illegal vapenanvändning i polisregion Stockholm. Strategisk rapport, U 314/20, Polismyndigheten, polisregion Stockholm maj 2020.

Ovanstående redogörelser för vilka vapen det är som används vid skjutningar och grov kriminalitet gör att det enligt Vänsterpartiet finns all anledning att reglera legala och illegala vapen på olika sätt i lagstiftningen.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i propositionen de lagändringar som krävs för att genomföra 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv. Regeringen konstaterar att den svenska regleringen av skjutvapen och ammunition håller en internationellt sett hög skyddsnivå och i många avseenden redan uppfyller de krav som ställs i ändringsdirektivet. Det är dock nödvändigt att genomföra vissa ändringar i främst vapenlagstiftningen, men även i krigsmateriellagstiftningen och lagen om brandfarliga och explosiva varor. Regeringens förslag innebär bl.a. att kraven på märkning och registrering av vapen utökas, att vapenmäklarverksamhet regleras på samma sätt som vapenhandlarverksamhet och att vissa löstagbara magasin regleras i vapenlagen. I propositionen föreslår regeringen även lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare. Förslaget innebär att ljuddämpare inte längre ska jämföras med skjutvapen utan i stället regleras på i princip samma sätt som ammunition. Regeringens utgångspunkt i genomförandet av ändringsdirektivet är att regleringen inte ska vara onödigt betungande för dem som legalt innehar eller använder vapen.

Vänsterpartiets ställningstagande

Det har varit många turer runt vapendirektivets implementering i svensk vapenlag. Regeringen drog 2018 tillbaka en lagrådsremiss om implementering av direktivet. En proposition om reglering av vapenmagasin presenterades sedan av regeringen. Denna röstades ned av riksdagen 2020. Den nu aktuella propositionen föreslår lagändringar i vapenlagen med anledning av vapendirektivet.

Vänsterpartiet delar regeringens konstaterande att den svenska regleringen av skjutvapen och ammunition håller en internationellt sett hög skyddsnivå. Vi har inga ambitioner att försvåra för jägare och sportskyttar att utöva sina aktiviteter. Detta är inte heller avsikten med ändringsdirektivet.

Regeringens förslag måste enligt Vänsterpartiets mening ses i ljuset av att det i ändringsdirektivets artikel 2 stadgas att direktivet inte påverkar tillämpningen av nationella bestämmelser om rätten att bära vapen och jakt eller tävlingskytte, om de vapen som använts lagligen förvärvats och innehas i enlighet med direktivet.

Vänsterpartiet står bakom justitieutskottets ställningstagande i justitieutskottets utlåtande 2015/16:JuU26 Subsidiaritetsprövning av förslag till ändring av EU:s vapendirektiv där utskottet uttalade följande:

Det nu aktuella förslaget syftar bl.a. till att förhindra att skjutvapen används vid terroristbrott och grov brottslighet. Utskottet är positivt till en översyn av vapendirektivet och anser att det är viktigt att medlemsstaternas kontroll över farliga vapentyper förstärks. Kontrollen bör främst vara inriktad på de vapen som erfarenhetsmässigt utgör störst risk för att användas vid terroristbrott eller annan grov brottslighet, samtidigt som regelverket inte får bli onödigt betungande eller ingripande för enskilda tillståndshavare eller frivilliga försvarsorganisationer.

Ett förslag till ändringar i vapenlagstiftningen måste vara proportionellt till syftet med ändringsdirektivet, dvs. att minska hanteringen av illegala vapen som används för grov brottslighet. Tyvärr finns det mycket som tyder på att regeringen i sitt förslag i vissa delar går utöver vad som krävs enligt direktivet. Detta får till följd att förslaget inte nämnvärt träffar de illegala vapen som avses. I stället drabbas jägare och målskyttar, vars innehav redan i dag är noga reglerat och kontrollerat enligt svensk lagstiftning, oproportionerligt hårt, vilket även flera remissinstanser har påpekat.

Ett exempel är att regeringen vill omklassa vissa halvautomatiska vapen till kategori A. Av ordalydelsen i ändringsdirektivet framgår dock att den avsedda kategorin halvautomatiska vapen endast ska klassificeras som kategori A om ett dylikt magasin införs, dvs. vid det tillfälle magasinet verkligen är infört, inte annars. På denna punkt går alltså regeringen längre än vad direktivet kräver. De halvautomatiska vapen som direktivet klassar om är sådana som är konverterade från helautomatisk funktion. Dessa räknas redan till kategori A i svensk lagstiftning. Konsekvenserna av regeringens förslag blir stora eftersom vapen i kategori A är förbjudna för civilt innehav och omfattar krigsmateriel (t.ex. granatgevär, missiler och luftvärnsrobotar). Dessa kräver ISP-tillstånd (tillstånd att handla med krigsmateriel) för att få hanteras, och detta gäller även reservdelar. Vapenhandlare kommer att få bekymmer eftersom ISP-tillstånd inte går att få. Vidare får krigsmateriel inte transporteras på kommersiellt flyg. Krigsmateriel får inte heller transporteras över gränserna inom EU. Sportskyttar som ska tävla utomlands kommer således inte att kunna resa med sina vapen. Detta kommer att omöjliggöra internationella skyttetävlingar i flera grenar.

Regeringen föreslår även att det ska krävas tillstånd för innehav av vissa magasin. Enligt direktivet krävs dock endast reglering av användning av vissa magasin i kombination med vissa vapen. Enligt förslaget ska den nya regleringen gälla magasin som kan föras in i vissa vapen, medan det enligt direktivet gäller magasin som är införda i ett visst vapen, vilket är en betydande skillnad. Tillståndsplikt på magasin handlar i praktiken om att reglera en liten låda med en fjäder. Det är oproportionerligt att kriminalisera innehav av något dylikt eftersom det inte är en vital del av ett vapen. Även delarna till ett magasin ska omfattas av regleringen. Regeringen ger dock ingen definition av vad som avses med magasin och anser att den närmare betydelsen av löstagbara magasin får avgöras i rättstillämpningen. Konsekvensen av regeringens förslag blir att en person som innehar otillåtna magasin kommer att anses olämplig att inneha skjutvapen och därmed bli av med alla sina vapenlicenser.

Det finns, som vi redogjort för ovan, inget stort problem med att jägares och sportskyttars lagliga vapen används i kriminella kretsar i Sverige i dag. Därför strider regeringens förslag mot proportionalitetsprincipen.

Forskare menar att det till följd av Sveriges redan extremt restriktiva regler för vapeninnehav är möjligt att implementera vapendirektivet genom endast smärre förändringar av svensk vapenlag. I praktiken behöver inte heller några nya restriktioner införas.² Riksdagen bör därför avslå proposition 2020/21:42. Detta bör riksdagen besluta.

Vänsterpartiet anser vidare att gängkriminellas illegala vapenhantering ska särskiljas i lagstiftningen från sport- och jaktskyttars lagliga vapeninnehav och användning av vapen. Det är högst rimligt att legala vapen som används för jakt och skytte får en egen, rent administrativ del i vapenlagen, medan illegala vapen hanteras i särskild ordning.

² Erik Lakomaa, ”Så kan Sverige implementera EU:s vapendirektiv”, Dagens juridik, 2020-04-30.

Eventuella administrativa fel och förseelser som begås av en person som har eller har haft licens till det vapen som förseelsen avser bör inte jämföras med innehav av vapen i en kriminell kontext. Under framtagandet av ett sådant förslag till en tydlig uppdelning mellan legala och illegala vapen kan även de mindre ändringar som krävs för att implementera vapendirektivet tillgodoseas.

Regeringen bör ta initiativ till en översyn av vapenlagstiftningen i syfte att göra en tydligare skillnad mellan legala och illegala vapen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Linda Westerlund Snecker (V)

Christina Høj Larsen (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Guðrun Nordborg (V)

Jon Thorbjörnson (V)